

Het taaljaar 2014

Meningen van bekende taalgebruikers

	1. Wat is de belangrijkste gebeurtenis of trend van het afgelopen taaljaar?	2. Wat is het beste boek (of artikel of de beste website) over taal dat u dit jaar las of gebruikte?
 Foto: © Koen Broos	Bepie van den Bogaerde hoogleraar Nederlandse Gebarentaal, Universiteit van Amsterdam	<ol style="list-style-type: none">1. De aandacht voor doven en gebarentaal, onder andere in het tv-programma <i>De Hokjesman</i> van de VPRO.2. Een indrukwekkend artikel in <i>Language</i> van een internationale groep onderzoekers die taalwetenschappers opriepen hun verantwoordelijkheid te nemen en dove kinderen te ondersteunen bij het opeisen van hun recht op gebarentaal.
 Foto: Eduard Lampe	Ann De Craemer schrijfster, columnist <i>De Morgen</i> en <i>HP/De Tijd</i>	<ol style="list-style-type: none">1. De toenemende interesse voor taal. Zie het succes van bijvoorbeeld de website <i>Taalvoutjes</i> en het feit dat ik voor <i>De Morgen</i> met een taalblog mocht beginnen.2. <i>The Sense of Style</i> van Steven Pinker.
 Foto: Daniëlle van Coevorden / KRO	Yra van Dijk hoogleraar Moderne Nederlandse Letterkunde, Universiteit Leiden	<ol style="list-style-type: none">1. Taalverandering komt soms heel plotseling. Zo verdween dit jaar voor veel van mijn studenten het verschil tussen de betrekkelijke voornaamwoorden <i>die</i> en <i>dat</i>.2. Door het dagelijkse weblog van Marc van Oostendorp op <i>Neder-L</i> (half november schreef hij zijn 1001e en laatste bijdrage) snap ik wat een blog zou moeten zijn: kort, onderhoudend en altijd persoonlijk.
 Foto: Daniëlle van Coevorden / KRO	Maurice Kneppers directeur van Van Dale	<ol style="list-style-type: none">1. De groeiende creativiteit in het 'bedenken' van samenstellingen om media-aandacht te krijgen. Denk aan woorden als <i>aanmodderfakker</i> (titel van een film), <i>pikettymania</i> (boekpromotie) en <i>slet-tensloffen</i> (<i>GeenStijl</i>-woord voor Uggs).2. Tja, dat is dan toch echt de Van Dale-jubileumuitgave <i>Verhalen over taal</i>, een boek over 150 jaar taalontwikkeling, op een boeiende manier geschreven én prachtig vormgegeven.
 Foto: Iris Vetter	Martijn Koek in <i>De Taalstaat</i> uitverkoren tot beste leraar Nederlands	<ol style="list-style-type: none">1. De weigering van CDA-lijsttrekker Buma om in het praatprogramma <i>Pauw</i> in debat te gaan met islamactivist Okay Pala: dit typeert het afnemende vertrouwen in de kracht van goede argumenten – helaas.2. <i>Literature as Exploration</i> van Louise Rosenblatt, een prachtboek uit 1995 over hoe de wisselwerking tussen de lezer en de literaire tekst het zicht op de wereld kan verbreden. En over hoe literatuuronderwijs daaraan kan bijdragen.
 Foto: Roeland Fossen	Alexander Pechtold fractieleider D66	<ol style="list-style-type: none">1. De 'stemfie'. Een ware rage bij de gemeenteraadsverkiezingen. Ook ik deed eraan mee. 2014 was voor D66 een succesvol verkiezingsjaar. Dit begrip herinnert me daar steeds aan.2. <i>Dagdichten</i> van Frits Spits. Een bundeling van versjes die hij jarenlang op de radio voordroeg. Ik voelde me vereerd het eerste exemplaar in ontvangst te mogen nemen; ik waardeer hem om zijn spitsvondigheid en zijn liefde voor taal.
	Frits Spits presenterator radioprogramma <i>De Taalstaat</i>	<ol style="list-style-type: none">1. Het verschijnsel 'weggooitaal' op de radio: de laatste lettergrepen worden 'weggegooid' (krijgen geen nadruk), en (onbedoelde) onverschilligheid bij de aan- en afkondigingen van programma's of presentatoren klinkt door in de intonatie.2. Het gloedvolle pleidooi dat Nelleke Noordervliet hield voor de adoptie van woorden die in onbruik dreigen te raken. Het inspireerde mij om de luisteraars van <i>De Taalstaat</i> te vragen zulke 'vergeetwoorden' te adopteren.
	Jaap Toorenaar reclameman; werkt aan het boekje <i>Mijn moeder zei altijd</i>	<ol style="list-style-type: none">1. Ik zie vooral trends waarvoor geen taal is. Waarom hebben we nog geen woord voor het massaal naar smartphones staren, je voorstellen met alleen je voor- of achternaam of scheidsrechters met een spuitbus?2. <i>Oogklepdenken</i>. Een prettig leesbaar boek van de Vlaamse filosoof Ruben Mersch, voor iedereen die zich door de taal en door schijnverbanden laat bedotten. Voor ongeveer iedereen dus.

De belangrijkste gebeurtenis, het beste boek, het mooiste en het ergste woord – de redactie vroeg een aantal spraakmakende taalgebruikers wat hun het afgelopen jaar zoal opviel.

3. Wat is het ergste woord van 2014?

3. *Zeg maar.*

3. *Flexiseksueel.*

3. *Jihadganger.* Waarom niet *jihadist*?

3. *Ebola.* Niet omdat het een lelijk woord is (alle woorden zijn mij even lief), maar vanwege waar het voor staat: de ontwijking van een gezin en een land, en de wereldwijde angst ervoor.

3. *Juichpak*, vanwege de betekenis: blijdschap is kennelijk van een spontane emotie veranderd in een bezigheid waar je je op dient te kleden, zoals zwemmen en desinfecteren.

3. *Naheffing.* Iedereen had het erover, maar slechts weinigen – inclusief het kabinet 😊 – wisten waar het nou eigenlijk over ging.

3. *Rampvlucht MH17.* Hierin is het woord *ramp* ongelukkig gekozen. Met *ramp* zeg je te weinig over de werkelijke oorzaak van deze gebeurtenis. Ikzelf zou kiezen voor *aanslagvlucht MH17*.

3. *Minder.*

4. Wat is het mooiste woord van 2014?

4. *Oprabbelen.*

4. *Roepstoeteren.*

4. *Regenboogpiet.*

4. *Reaguurder.* In één woord schetsen we hiermee een samenvatting van hoe zowel onze maatschappij als onze taal aan het veranderen is.

4. Woorden moeten zich een paar jaar bewijzen, vind ik, dus een iets ouder woord: *stiltcoupé*. Ritmisch en qua klank zoveel mooier dan het harde *stiltezone*.

4. *Plofklas.* Mijn D66-collega Paul van Meenen bedacht het woord om aan te geven dat de klassen in het onderwijs te groot worden. Een beschaafd begrip, dat meteen helder het probleem neerzet.

4. *Hopla!* Het woord dat dichteres Judith Herzberg bedacht voor korte, kernachtige gedichten die gezongen kunnen worden. Het geeft het woord en haar poëzie een onverwachte lichtheid.

4. *Juichpak.* Een aanvulling van Jumbo op de 'lolbroek' en de 'grapjas'. Dat sommige merken zich woorden toe-eigenen, vind ik interessant: *dwaze dagen*, *hamsterweken*, *de bob*, *biertje*, *plofkip*, *Zwitserslevengevoel*.

5. Wie was dit jaar de beste taalgebruiker?

5. Alle kinderen die als twee- en driejarige zo creatief hun moedertaal gaan produceren: het zijn allemaal kleine taalwondertjes.

5. De Vlaamse journalist Joël De Ceulaer.

5. De Vlaamse auteur Peter Verhelst. Zijn bundel *Wij totale vlam* is prachtig, juist omdat de woorden er soms in tekortschieten.

5. Ik vind dat deze eer postuum moet gaan naar de dit jaar overleden Seth Gaaikema, vanwege zijn taalvirtuositeit.

5. Amber Wiznitzer, leerling uit 6-vwo van het Keizer Karel College in Amstelveen. Met haar 18 jaar al behept met een gevoel voor stijl en structuur waar veel volwassenen een puntje aan kunnen zuigen.

5. Guus Kuijer. Ik volg hem op Twitter en kan genieten van zijn subtiele taalgebruik. Zo twitterde hij onlangs "De roodborstjes zitten weer schaamteloos te blozen." Prachtig!

5. Minister-president Mark Rutte. Hij weet met goedgekozen woorden het hart van zijn toehoorders te bereiken. Zijn speeches na de aanslag op vlucht MH17 boden troost zonder pathetisch te klinken.

5. Marike Stellinga. Schrijft iedere zaterdag kristalheldere stukken over economie in *NRC Handelsblad*. Kan aan zichzelf twijfelen en van mening veranderen. Komt dat iemands taalgebruik ten goede? Absoluut.